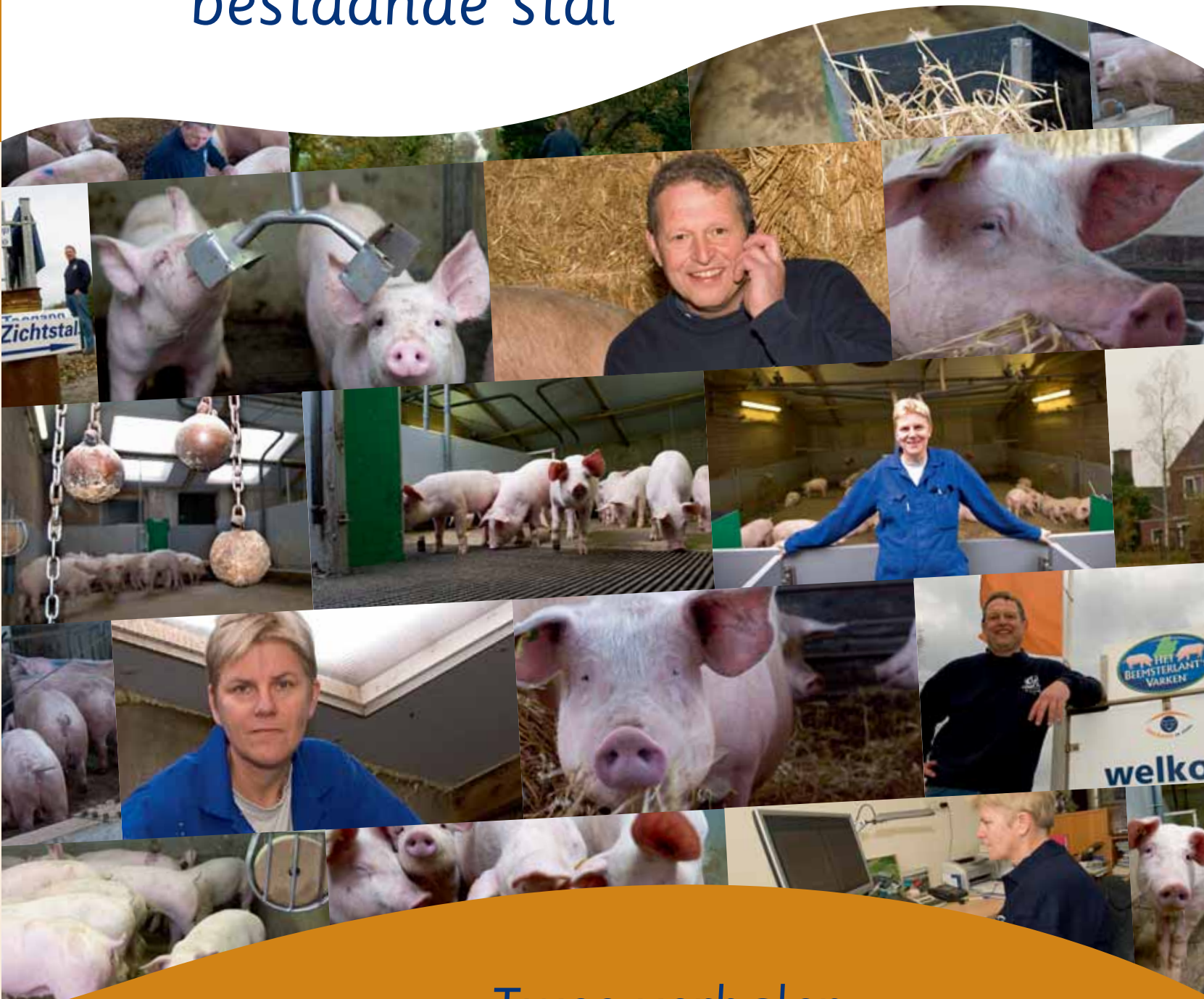

Op weg naar ComfortClass

Verbouw en herinrichting bestaande stal

Twee verhalen,
één keuze

Van papier naar praktijk

Als varkenshouder én als voorzitter van de vakgroep Varkenshouderij van LTO wilde Annechien naar een concrete stal en resultaten toe. “De varkenshouders in Nederland hebben de laatste jaren met veel regelgeving op het gebied van dierenwelzijn en milieu te maken gekregen. Belangrijke zaken natuurlijk, waarvoor door de sector al veel inspanningen zijn gedaan. Als we op het gebied van dierenwelzijn weer een stapje verder gaan, moet wel duidelijk zijn wat het van ons vraagt en wat ’t oplevert. Het is tenslotte onze boterham waar we net als iedereen, wel wat beleg op willen. Samen met de varkenshouders in de Innovatiegroep heb ook ik me steeds de vraag gesteld hoe je met hetzelfde aantal dieren toch welzijnsverbeteringen kunt toepassen. Als dat op een relatief eenvoudige manier kan, kunnen we meer varkenshouders meekrijgen en komt er beweging in de varkenshouderij. En dat heeft weer een positief effect op het imago van de sector.”

Eigen proefstal

Annechien heeft de daad bij het woord gevoegd en een eigen proefstal gecreëerd. “In één van onze stallen hebben we een aantal afdelingen helemaal omgegooid en zijn we van 8 naar 2 hokken per afdeling gegaan. Dat was echt een ingrijpende verandering; in plaats van 8 hokjes zijn er nu twee grote ruimtes waardoor de dieren meer exploratieruimte hebben. Omdat bovendien de voergang als extra ruimte bij de twee hokken is gevoegd, hebben de varkens meer vierkante meters tot hun beschikking. Aan weerskanten van de scheidingsmuur staat een lange voertrog die we vanuit hetzelfde systeem kunnen bedienen als we voor onze andere hokken in gebruik hebben. Vóór in de stal hebben we een centrale observatieplek en de moge-

“Het is een uitdaging welzijnswinst te realiseren in een bestaande stal”

Annechien ten Have-Mellema runt samen met haar man en zoon in Beerta een varkensbedrijf met 320 zeugen en 2500 vleesvarkens. Het ligt in de planning om door nieuwbouw naar zo’n vier- tot vijfduizend varkens uit te breiden. Annechien is als voorzitter van de vakgroep Varkenshouderij van LTO vanaf de start betrokken bij Varkens in ComfortClass.

Een stal ontwerpen vanuit het dier, kan dat en is dat haalbaar voor de veehouder? Tijdens een overleg tussen Annechien (LTO) en Bert van den Berg (Dierenbescherming) werd deze vraag actueel naar aanleiding van het boekje ‘Welzijn’ dat over diergericht ontwerpen gaat. Dat klinkt natuurlijk heel mooi, maar als zo’n stal te ver van de realiteit afstaat, gaat (bijna) niemand er iets mee doen. En dan weet je dus nooit of het ook echt werkt en uitvoerbaar is. Vanuit een gezamenlijke drive om hier ‘in het echt’ iets mee te doen, is het project varkens in ComfortClass geboren.

lijkheid om de strobakken bij te vullen. Daarnaast hebben we ramen aangebracht waardoor we de totale stal kunnen overzien zonder in het hok te hoeven komen. Dat geeft meer rust in de hokken en komt de hygiëne en diergezondheid ten goede.”

Functiescheiding en afleiding

Er is dus meer ruimte in de stal, met meer dichte vloer en er is een mestschot in de hokken aangebracht waarachter een varken zich terug kan trekken om te mesten. Ook een nuttige aanpassing, volgens Annechien: “Het is opvallend hoe goed dit werkt. De varkens zoeken echt de rust en veiligheid op achter het schot en mesten bijna niet op de dichte vloer. De hokken en de varkens blijven schoner, dat scheelt ook qua werk. Om afleiding en wroetgelegenheid te bieden hebben we een aantal speeltjes in de hokken geplaatst. Een bal aan een ketting, een stuk hout, een beweegbare buis die ze met hun snuit op en neer kunnen doen, het wordt allemaal intensief gebruikt. Ook de strobak scoort hoog, de varkens zijn druk in de weer om strootjes uit de bak te trekken en lopen daar dan mee te spelen of kauwen erop. Eigenlijk allemaal simpele dingen die duidelijk een positief effect hebben op de dieren.”

Zien is geloven

Voor Annechien is het duidelijk, meer welzijn is al met eenvoudige aanpassingen of middelen te realiseren. “Varkens in ComfortClass heeft echt laten zien dat het kán, ook in je huidige stal. Zo’n strobak bijvoorbeeld, die vervormbaar materiaal bevat, biedt veel afleiding aan de dieren. Maar ook het plaatsen van een simpel schotje waarmee een stukje veiligheid wordt gecreëerd heeft een positief effect op de varkens. En dat levert meer arbeidsplezier op voor mij als varkenshouder. Het is echt mogelijk om met kleine dingen een groot verschil te maken.”

ComfortClass in de praktijk

In het project Varkens in ComfortClass is dierenwelzijn vanuit een proef- en praktijksituatie onderzocht. Voor het praktijkgedeelte is vanaf de start van het project een Innovatiegroep, bestaande uit varkenshouders, opgericht. Voor hen lag de focus vooral op de toepasbaarheid van dierenwelzijn in de dagelijkse praktijk. 'Wat kan ik nú doen aan welzijnsverbetering of hoe kan ik beter welzijn realiseren in mijn nieuw te bouwen stal?' was de vraag die hen persoonlijk bezig hield. In deze folder laten we twee deelnemers van de Innovatiegroep

aan het woord over hun afwegingen en keuzes: verbouw en herinrichting van de bestaande stal (én nieuwbouw)

Ook in een gangbare stal is het mogelijk om welzijnsverbeteringen aan te brengen. Het kan de opmaat vormen voor nieuwbouwplannen en de varkenshouder de tijd geven uit te proberen wat het beste bij hem of haar past. Die ervaringen helpen bij het formuleren van de wensen en eisen voor een nieuwe stal. Die bouw je tenslotte met het doel er vele jaren optimaal gebruik van te kunnen maken en niet om binnen een paar jaar weer allerlei aanpassingen te moeten doen. Het verbouwen en herinrichten van de bestaande stal levert nuttige informatie op voor de toekomst en creëert welzijn voor de varkens.

Tekst:

WhatEls, Delwijnen

Vormgeving en drukwerk:

Vandermeer visuele communicatie, Culemborg

Fotografie:

Rlf communicatieve vormgeving, Cothen

Arie Jan van der Mark is varkenshouder in Midden-beemster. Op zijn bedrijf houdt hij 220 zeugen en 1000 vleesvarkens. In 2010 wordt de bestaande stal vervangen door een (iets grotere) nieuwe stal waarmee het bedrijf op 1400 vleesvarkens komt. Arie Jan en zijn vrouw Yvonne hebben 'het Beemsterlant's varken' als streekproduct in de markt gezet onder het motto 'regulier met een gouden randje' waarmee ze de link leggen naar meer dierenwelzijn in hun stal.

Als leverancier van een streekproduct met een gouden randje, is ArieJan al langer bezig dierenwelzijn een plaats te geven in zijn bedrijfsvoering. Ruime huisvesting, goede voeding en zorg dragen bij aan de kwaliteit van het vlees dat door diverse slagerijen in de omgeving wordt verkocht. Zijn zichtstal biedt burgers de kans een kijkje te nemen in de stal om zelf te ervaren hoe de varkens het hebben. Kortom, de herkomst van het stukje vlees op het bord mag gezien worden omdat de leefomstandigheden van de varkens goed zijn. De ervaring van Arie Jan met het vermarkten van 'vlees met een plus', was interessant voor de deelnemers aan de Innovatiegroep. Want dierenwelzijn wordt echt een haalbaar perspectief wanneer het iets oplevert voor boer en beest!

Kritische blik

Arie Jan is iets later aangehaakt bij de Innovatiegroep en was volgens eigen zeggen behoorlijk sceptisch: "De proefstal in Raalte zag ik in eerste instantie als een soort doorgeschoten actie op het gebied van welzijn. Ruim twee vierkante meter per dier staat gewoon ontzettend ver af van wat voor de varkenshouder haalbaar is. En we doen in Nederland al behoorlijk ons best om aan alle richtlijnen te voldoen en aan welzijn te werken, dus ik had zoiets van 'wat nu weer?'. Maar leren van collega's en het uitwisselen van ideeën is belangrijk, dus ik ben er toch ingestapt. En ik heb er geen spijt van. Er kan toch meer dan je denkt en dan je al doet. Ook bij mij. Maar om welzijn door te voeren naar 'boeren maatstaven' moet je willen en durven experimenteren."

Experimenteren en leren

Eigenlijk was het de bedoeling om de bestaande stal te verbouwen en daar meer ComfortClass-uitgangspunten in te verwerken. Maar...:"het aanpassen van de stal op de punten die ons voor ogen staan, wordt veel te kostbaar. De wanden, de vloer en de putten, het zou allemaal anders moeten. En dan heb je nog niet wat je echt wilt. Als je bovendien Zichtstal bent en bezoekers wilt trekken, dan moet de uitstraling van je bedrijf passen bij je boodschap. Daarom hebben we besloten om de oude stal te slopen en op dezelfde plaats iets nieuws te bouwen.

In de nieuwe stal kan ik invulling geven aan welzijnsaspecten waarmee ik nu experimenteer. Zoals speeltjes in de hokken. Hoewel een varken veel rust, is het toch ook een doe-dier. Het wil iets te doen of te ontdekken hebben. Met een speeltje zijn ze lekker bezig, het geeft afleiding. Ook een schuurpaal

"Wij willen varkensvlees leveren met een plus, qua dierenwelzijn en qua opbrengst"

blijkt 't goed te doen als het gaat om het comfortgedrag van een varken. Een afscheidingsschotje voor veiligheid en het sturen van mestgedrag vind ik ook de moeite van het proberen waard. Ik wil in mijn nieuwe stal zó bouwen dat voortschrijdend inzicht, bijvoorbeeld met betrekking tot de hoeveelheid dichte vloer, ook op een later tijdstip tot aanpassingen kan leiden."

10 welzijnsbehoeften + 1

In de optiek van Arie Jan is welzijnsbehoefte nummer elf ook erg belangrijk, al slaat die behoefte meer op de boer dan op het beest: een hogere opbrengst voor het vlees. "Als de burger dierenwelzijn belangrijk vindt, moet 'ie als consument daar ook voor willen betalen. Dat gebeurt nog te weinig, wat soms ook met onwetendheid te maken heeft. Daarom is het belangrijk dat we als sector laten zien wat we doen. Laat de mensen maar komen kijken, da's toch de beste manier om ze te overtuigen. En het houdt jezelf ook scherp, want het bepaalt je steeds opnieuw bij je eigen keuzes en toekomststrategie."